

Cover Page

‘బద్దన్న సేనాని’ ఒక విశ్లేషణాత్మక అధ్యయనం

డా. ఎమ్. రమేశ్ బాబు

అసోసియేట్ ప్రొఫెసర్ – తెలుగు

ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, కూకట్ పల్లి

హైదరాబాద్, తెలంగాణ

పరిచయం:

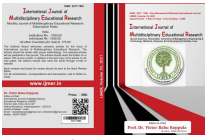
తెలుగు నవలా సాహిత్య పరిణామంలో చారిత్రక నవలకు విశిష్ట స్థానం ఉంది. చరిత్రలోని వ్యక్తులు, సంఘటనలు, రాజవంశాలు, సామాజిక పరిస్థితులను ఆధారంగా చేసుకుని సమకాలీన సమాజాన్ని కూడా ఆలోచింపజేసే సాహిత్యాన్ని సృష్టించడంలో అనేకమంది రచయితలు కృషి చేశారు. ఈ సంప్రదాయంలో విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ప్రత్యేకమైన స్థానం పొందారు. ఆయన రచనల్లో చరిత్ర కేవలం గతానికి సంబంధించిన సమాచారం కాదు. చరిత్రను ఆయన సాహిత్య వస్తువుగా స్వీకరించి, దానిలోని మానవ సంబంధాలను, విలువలను, సంఘర్షణలను, రాజకీయ పరిణామాలను తనదైన దృష్టితో పునర్నిర్మించారు. తెలుగు నవలలో ఈ విధంగా చరిత్ర నేపథ్యంగా విశ్వనాథ గారు ‘ధర్మచక్ర’, ‘కడిమిచెట్టు’, ‘బద్దన్న సేనాని’ “ఏకవీర” వంటి నవలను రచించారు. ఈ రచనల ద్వారా విశ్వనాథ వారి చారిత్రక దృష్టికోణం మరియు వారి బహుముఖ ప్రజ్ఞను మనం చూడవచ్చు. వీటి ద్వారా మన చరిత్ర, పురాణాలను కొత్త పరిశోధనాత్మక దృష్టితో, నూతన విశ్లేషణతో అధ్యయనం చేయవచ్చు.

ముఖ్యాంశాలు

1. విశ్వనాథ సత్యనారాయణ పరిచయం
2. బద్దన్న సేనాని’ నవలా పరిచయం
3. నవలలోని జాతీయతా భావన
4. ముఖ్య పాత్రల విశ్లేషణ
5. ముగింపు — ఒక విషాద నవల
6. ఆధార గ్రంథాలు

1. నవలా రచయితగా విశ్వనాథ సత్యనారాయణ పరిచయం

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ తెలుగు సాహిత్యంలో విస్తృతమైన సృజనాత్మక పరిధి కలిగిన రచయిత. ఆయనకు కవిత్యంతో పాటు నవలా రచనలోనూ విశిష్టమైన స్థానం ఉంది. 60 కి పైగా నవలలు వ్రాసిన

Cover Page

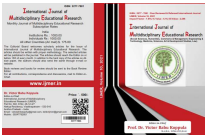
విశ్వనాథ వారి నవలలలో 'వేయిపడగలు', 'ఏకవీర', 'చెలియలికట్ట', 'మా బాబు', 'తెరచిరాజు', 'బద్ధన్న సేనాని' మొదలైన నవలలు ఎంతో ప్రసిద్ధి పొందాయి

2. బద్ధన్న సేనాని' నవలా పరిచయం

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ రచించిన ఈ నవల, 'వేయిపడగలు కు పూర్వం రచించబడింది. 'బద్ధన్న సేనాని' కథ భిన్నమైనది. సమాజంలో అణగారిన వర్గానికి చెందిన, ఆనాటి కాలంలో 'పంచములు' గా పిలువబడిన ఒక వ్యక్తి కథ ఇది. తక్కువ స్థాయి సామాజిక నేపథ్యం నుంచి వచ్చినప్పటికీ, బద్ధన్న తన ప్రతిభతో ఎదిగి, ప్రజలకు నాయకుడై, తన భూమి గౌరవాన్ని కాపాడటానికి అంకితమైన తిరుగులేని దేశభక్తుడిగా ఎలా మారాడన్నదే ఈ నవల ప్రధాన ఇతివృత్తం.

బద్ధన్న తన పొరుగున ఉన్న పశ్చిమ చాళుక్య రాజ్యానికి చెందిన పరాక్రమశాలి కరవాల బైరవుడిని ఎదుర్కొనే అత్యంత ఉత్కంఠభరితమైన సన్నివేశంతో కథ ప్రారంభమవుతుంది. బద్ధన్న తూర్పు ప్రాంతానికి చెందినవాడు. అతడు వేలనాటి చోళ రాజు గొంక భూపతికి విధేయుడు. పశ్చిమ చాళుక్యులు వేలనాటి చోళ రాజ్యంలోని కొన్ని ప్రాంతాలను ఆక్రమించి, శివరాత్రి పండుగను జరుపుకోవడానికి ఆ ప్రాంతంలోకి ప్రవేశించే అవకాశం కోసం ఎదురుచూస్తుంటారు. శత్రు రాజ్య భూభాగంలోకి ప్రవేశించి శివుని ఆరాధించడానికి పండుగకు హాజరు కావడం అనేది అప్పటి అలిఖిత సంప్రదాయానికి విరుద్ధమైనది. కానీ కరవాల బైరవుడు ఆ నియమాన్ని ధిక్కరించి శత్రు భూభాగంలోకి ప్రవేశిస్తానని, తాను దాటే ప్రాంతాన్ని తరువాత తమ రాజ్యంలో కలుపుకుంటామని ప్రకటిస్తాడు. తన వందలాది అనుచరులతో వచ్చిన కరవాల బైరవుడి దండయాత్రను బద్ధన్న అడ్డుకుంటాడు. అతని సవాలును స్వీకరిస్తాడు. అనంతరం జరిగిన కత్తియుద్ధంలో పశ్చిమ చాళుక్యుల గొప్ప యోధుడైన కరవాల బైరవుడు హతమృతమౌతాడు. తామిద్దరూ శైవులమేనని, శివుని భక్తులమేనని, అందువల్ల ఈ పోరాటాన్ని నివారించవచ్చునని బద్ధన్న అతనితో చెబుతాడు. అయితే తనకు అతన్ని చంపడం తప్ప మరో మార్గం లేకపోయిందని వివరిస్తాడు. కరవాల బైరవుడిని సంహరించిన ఈ యుద్ధంలో బద్ధన్న కూడా తీవ్రంగా గాయపడతాడు. తీవ్రమైన గాయాలతో బద్ధన్న తన గ్రామానికి తిరిగి వస్తాడు. అతడు తీవ్ర అనారోగ్యంతో మతిభ్రమకు లోనవుతాడు. అతని తండ్రి ఒకవైపు ఆందోళన చెందుతూనే, మరోవైపు తన కుమారుడి వీరత్వానికి గర్వపడతాడు. వాస్తవానికి మొత్తం గౌరవ గ్రామమే బద్ధన్నను చూసి గర్విస్తుంది.

అతడు మంచాన ఉన్న సమయంలో అతని స్నేహితురాలు, గురువు అయిన బాదమ్మ అతని పక్కనే ఉండి సేవ చేస్తుంది. కత్తిసాము విద్యను బద్ధన్నకు నేర్పింది కూడా బాదమ్మే. మతిభ్రమలో ఉన్న బద్ధన్న తనకు ఆమెపై ఉన్న ప్రేమను వెల్లడిస్తాడు. బాదమ్మ కూడా వాస్తవానికి బద్ధన్నను ప్రేమిస్తుంది. అయితే బద్ధన్న కంటే ఆమె దాదాపు పదేళ్లు పెద్దది. అంతేకాక, ఆమెకు అప్పటికే తిప్పన్న అనే వృద్ధుడు, అత్యంత కోపిష్టి అయిన వ్యక్తితో వివాహం జరిగింది. తన నైతిక విలువల దృష్ట్యా బద్ధన్నపై తనకున్న ప్రేమ నిషిద్ధమైనదని ఆమె భావిస్తుంది. అయితే బద్ధన్నతో ఆమెకున్న అనుబంధంపై తిప్పన్నకు కలిగిన అనుమానం, ఆమెను భర్త నుంచి దూరం చేసి బద్ధన్నకు మరింత దగ్గర చేస్తుంది. బద్ధన్న గాయాల కారణంగా ఎదుర్కొంటున్న సంక్షోభ సమయంలో అతని ఇంటికి వెళ్లి అతనిని కాపాడేందుకు ఆమె

Cover Page

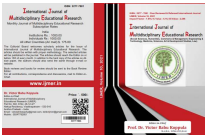

సిద్ధపడుతుంది. క్రమంగా బద్దన్న కోలుకుంటాడు. పశ్చిమ చాళుక్యుల భూవిస్తరణ ఆకాంక్షలను ఎదుర్కొని, మొత్తం ప్రాంతాన్ని ఏకం చేయాలనే తన లక్ష్యాన్ని కొనసాగిస్తాడు.

బద్దన్న తన రాజ్యంలోని ప్రతి గ్రామాన్ని రాత్రివేళల్లో ఒక్కొక్కటిగా సందర్శిస్తాడు. ఆయా గ్రామాల నాయకులతో సంబంధాలు ఏర్పరచుకొని, తన ప్రణాళికలో భాగస్వాములు కావాలని వారిని ప్రోత్సహిస్తాడు. స్థానిక సైన్యాల నిర్మాణం ప్రారంభమవుతుంది. అతడు వెళ్లిన ప్రతి ప్రాంతంలో స్థానిక యువకులకు కత్తిసాము నేర్పి, వారిని సమర్థులైన పదాతిదళ సైనికులుగా తీర్చిదిద్దుతాడు. ఈ పోరాటంలో గ్రామాధిపతులైన దుర్జయమండ, నంబయ్య కొల్లిపాక నగరాధిపతి బద్దన్నతో కలిసి నిలుస్తారు. బద్దన్న కరవాల బైరవుడితో చేసిన పోరాటం గురించి వారందరికీ ముందే తెలిసి ఉండటంతో అతని కార్యసాధన సులభమవుతుంది. బద్దన్న స్వయంగా వెళ్లలేని ప్రాంతాలకు తన విశ్వసనీయ అనుచరులను పంపిస్తాడు. గొంక భూపతిని కలవడానికి నంబయ్య, దుర్జయమండలను పంపిస్తాడు. ఎందుకంటే ఆ ప్రాంతమంతా బద్దన్న కదలికలను గమనించే గూఢచారులతో నిండి ఉండటం వల్ల, తాను స్వయంగా అక్కడికి వెళ్ళితే అనుమానాలు తలెత్తవచ్చని బద్దన్న భావిస్తాడు.

సైన్య నిర్మాణం

ఈ క్రమంలో బద్దన్న మొదట కొప్పకకు వెళ్లి అక్కడి తన సామాజిక వర్గానికి చెందిన ప్రజలతో సంబంధాలు ఏర్పరచుకుంటాడు. ఒక వృద్ధుడు అతనిని స్నేహపూర్వక కత్తియుద్ధానికి సవాలు చేస్తాడు. అతని ద్వారా బద్దన్న యుద్ధకళలోని కొన్ని ప్రత్యేకమైన మెళకువలను నేర్చుకుంటాడు. ప్రత్యర్థి కత్తిని తన కత్తితో పైకి ఎగరేసి, అది గాలిలో ఉండగానే ముక్కులుగా నరికివేయడం వంటి అద్భుతమైన విద్యను అతడు అభ్యసిస్తాడు. నాలుగు రోజుల తరువాత తన గ్రామానికి తిరిగి వచ్చి, బుంగన్నను కొప్పక గ్రామానికి తన ప్రతినిధిగా నియమిస్తాడు. ఆ తరువాత ఆంధ్ర రాజ్యంలో భాగమైన వివిధ గ్రామాలను ఒక్కొక్కటిగా సందర్శిస్తాడు. ప్రతి గ్రామం అత్యంత రహస్యంగా భవిష్యత్తులో తమ ప్రాంతాన్ని రక్షించేందుకు సైనిక బలగాలను సమకూరుస్తుంది. వారి మధ్య అంతర్గత విభేదాలు ఉన్నప్పటికీ, సామూహిక ప్రయోజనానికి ప్రాధాన్యం లభిస్తుంది. బద్దన్న నాయకత్వాన్ని అందరూ నిశ్శబ్దంగా అంగీకరిస్తారు. చివరికి ఆంధ్ర రాజు కుల్తోత్తుంగ చోళునికి సామంతుడైన ఒక చిన్న రాజును కూడా బద్దన్న కలుస్తాడు. అంబయ్య, దుర్జయమండ గొంక భూపతికి ప్రధాన మద్దతుదారులుగా నిలుస్తారు. పది గ్రామాల్లో సమీకరించిన సైనిక బలగాలు ఒక దళంగా, అలాంటి పది దళాలు కలిసి ఒక మహాసైన్యంగా ఏర్పడాలని నిర్ణయిస్తారు. ఈ భారీ సైన్యాన్ని ఎక్కడ ఉంచాలి? వారికి ఆహారం ఎలా అందించాలి? శిక్షణకు అవసరమైన సౌకర్యాలు ఎలా కల్పించాలి? సైనికులందరికీ కావలసిన ఆయుధాలను ఎలా సమకూర్చాలి? వంటి సంక్లిష్టమైన అంశాలపై చర్చ జరుగుతుంది. పాపి కొండలు, భద్రాచలం మీదుగా నదీమార్గంలో ఆయుధాలను తరలించి, అక్కడి నుంచి రాజమహేంద్రవరం చేరవేయడం వంటి అంశాలను కూడా వారు ప్రణాళికలో చేర్చుకుంటారు. చివరికి యుద్ధం జరిగినప్పుడు ఈ చిన్న చిన్న సైన్యాలన్నీ సమన్వయంతో కలిసి పోరాడి శత్రువును ఓడిస్తాయి. తద్వారా ఆంధ్ర కుల్తోత్తుంగ చోళ రాజ్య సార్వభౌమాధికారాన్ని పునఃస్థాపిస్తాయి. సైన్యాన్ని సమీకరించడంలో బద్దన్న పోషించిన పాత్ర, రాజుపట్ల ప్రజల్లో విశ్వాసాన్ని పెంపొందించడం, ప్రతి గ్రామం రాజు విజయానికి తన వంతు సహకారం అందించడం వంటి అంశాలను నవలలో రచయిత అత్యంత స్పష్టంగా చిత్రించాడు.

Cover Page

3. నవలలోని జాతీయతా భావన

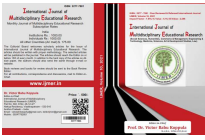
ఈ నవలలో విశ్వనాథ విజయవంతంగా ప్రతిపాదించిన ప్రధాన అంశం ఏమిటంటే భారతదేశం ఒకే రాజకీయ రాజ్యంగా లేనప్పటికీ, ప్రజల్లో జాతీయతా భావం ఉండేది.చారిత్రకంగా భారతదేశం అనేక చిన్న రాజ్యాల సమాహారంగా ఉండేది. స్థానిక రాజులు, జమీందారులు ఆయా ప్రాంతాలను పాలించేవారు. పన్నుల వ్యవస్థలో రెండు లేదా మూడు స్థాయిలు ఉండేవి. గ్రామాలు భూస్వామికి లేదా జమీందారుకు పన్ను చెల్లించేవి. జమీందారు స్థానిక రాజు ఖజానాకు పన్ను సమర్పించేవాడు. ఆ స్థానిక రాజులు చివరికి వేలనాటి చోళులు, కులోత్తుంగ చోళులు వంటి ఆంధ్ర రాజులకు విధేయులుగా ఉండేవారు. మొదటి సహస్రాబ్దిలో దక్షిణ భారతదేశంలోని వివిధ ప్రాంతాలను కళింగులు, మౌర్యులు, తూర్పు చాళుక్యులు, పల్లవులు, పశ్చిమ చాళుక్యులు వంటి రాజవంశాలు పాలించాయి. దక్షిణ భారత ఆంధ్రులు ఉత్తర ప్రాంతాల వరకు, ఉత్తర భారత మౌర్యులు దక్షిణ ప్రాంతాల వరకు తమ ప్రభావాన్ని విస్తరించారు.

బద్ధన్న విషాదాంతం

యుద్ధం ప్రారంభమయ్యే ముందు, బద్ధన్న శత్రువులను ఎదుర్కొనే వ్యూహాలను రచిస్తూ సైన్యాన్ని సమీకరిస్తున్న సమయంలో, బద్ధన్న-బాదమ్మలు గౌశాల గ్రామం నుంచి పారిపోతారు. యుద్ధం అనంతరం వారు తిరిగి గ్రామానికి వచ్చినప్పుడు, గతంలో బద్ధన్న సహాయం పొందిన ప్రజలు, ముఖ్యంగా గ్రామాధిపతులు, అతనికి దూరం కావడం ప్రారంభిస్తారు. బద్ధన్న తక్కువ సామాజిక జన్మకు చెందినవాడనే కారణంతో తాను సేనాధిపతి పదవిని స్వీకరించడానికి నిరాకరించడంతో, అతని ఆధ్వర్యంలో సైన్యాలకు నాయకులుగా ఎదిగినవారే చివరికి అతనికి దూరమవుతారు. బద్ధన్నకు కృతజ్ఞత కలిగినవారు కూడా అతనికి మద్దతుగా బహిరంగంగా మాట్లాడలేని పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. ఒక గ్రామస్థుడు, వివాహిత స్త్రీని సామాజిక ఆచారాలకు విరుద్ధంగా తీసుకుపోయాడనే కారణంతో బద్ధన్నను శిక్షించాలని పంచాయతీని ఆశ్రయిస్తాడు. దాంతో బద్ధన్న, బాదమ్మలు మరోసారి పారిపోయి సురక్షితమైన ప్రాంతాన్ని వెతుక్కోవాల్సి వస్తుంది. దాదాపు రెండు సంవత్సరాలు ప్రవాసంలో జీవించిన తరువాత, గంగ గౌడ అనే నాయకుని ఆస్థానంలో విచారణ జరుగుతుంది. విజయోత్సవాలకు తనను ఆహ్వానిస్తారని భావించిన బద్ధన్న, తనను పూర్తిగా పరాయివాడిగా భావించబడుతున్నాడని తెలుసుకొని తీవ్రంగా బాధపడతాడు. అయితే దుజయమండ, నంబయ్య, గొంక భూపతి కలిసి బద్ధన్నకు తగిన గౌరవం కల్పించాలని ప్రయత్నిస్తారు.

ఈ సమస్యను పరిష్కరించేందుకు బద్ధన్న మొదట ఆస్థాన సేనాధిపతితో కత్తియుద్ధం చేయాలని సభలో సూచిస్తారు.బద్ధన్న ఆ సవాలును అంగీకరిస్తాడు. తనను ఓడించలేరని తెలిసినవారు ఉద్దేశపూర్వకంగా తనను రెచ్చగొట్టారని గ్రహించినప్పటికీ, పోరాటంలో పాల్గొనాలని నిర్ణయించుకుంటాడు. అయితే చివరి సమయంలో బద్ధన్న పోరాడటానికి నిరాకరిస్తాడు. సవాలును అంగీకరించినప్పటికీ, అన్యాయమైన యుద్ధంలో బద్ధన్న హతుడవుతాడు. బాదమ్మ కన్నీళ్లతో సభలోకి వచ్చి, బద్ధన్న శరీరంపై పడి తనను తాను చంపుకుంటుంది.ఆమె నాయకునితో ఇలా చెబుతుంది: నీవు ఒక సింహాన్ని ఎదుర్కొవడానికి ఒక మేకను పంపావు. నీవు ఒక గొప్ప యోధుడిని, గొప్ప దేశభక్తుడిని కోల్పోయావు.

బద్ధన్న నిన్ను రాజుగా, చక్రవర్తిగా చేయగలిగేవాడు. అతడు స్త్రీలోలుడు కాదు; తాను కూడా సాధారణ వేశ్యను కాదు. తమ ప్రేమ కులాలన్నింటినీ అధిగమించిందని, అది తమకే అర్థంకాని ఒక దైవికమైన అనుబంధమని, సామాన్య ప్రజలు దానిని అర్థం చేసుకోలేరని బాదమ్మ చెబుతుంది.

Cover Page

4. ముఖ్య పాత్రల విశ్లేషణ

1. బద్దన్న

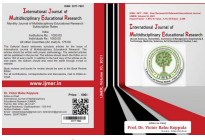
బద్దన్న ఈ నవల యొక్క కేంద్రబిందువు. బద్దన్న కేవలం ఒక సాధారణ చారిత్రక యోధుడు కాదు; అతడు సమాజంలో అణచివేతకు గురైన పంచమ వర్గానికి చెందినవాడు. విశ్వనాథ సత్యనారాయణ గారు ఒక పంచమ యువకుడిని నవలానాయకుడిగా ప్రవేశపెట్టడం నాటి సామాజిక సంస్కరణా దృక్పథానికి నిదర్శనం. బద్దన్న విజయవాడ వీధుల్లో ఎవరికీ తెలియకుండా తిరుగుతూ, రహస్యంగా గొప్ప ఖడ్గవిద్యను అభ్యసించాడు . ఈ విద్యను అతనికి నేర్పినది అతని గ్రామాల్లోని ఒక వృద్ధ గురువు, మరియు అతని సహధర్మచారిణి అయిన బాదమ్మ . ఈ ప్రత్యేకమైన ఖడ్గవిద్యను 'కొప్పాక విద్య' లేదా 'పంచమవర్గముల ఖడ్గవిద్య' అంటారు ఈ విద్య కేవలం శారీరక బలం మీద కాకుండా శత్రువు యొక్క కదలికలను ముందే గ్రహించే మానసిక చైతన్యం మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. శివరాత్రి పండుగ నాటి రాత్రి, కరవాల బైరవుని దర్బారులో బద్దన్న ప్రత్యక్షమై అతని సవాలును స్వీకరిస్తాడు. సమాజంలో అత్యంత తక్కువ జాతిగా భావించబడిన ఒక పంచమ యువకుడు తన కళ్ళ ముందు నిలబడటం చూసి కరవాల బైరవుడు వికటహాసం చేస్తాడు . బద్దన్న గర్వంతో ఇలా జవాబిస్తాడు:

"నేను కులముచేత బంచముండను. నా పేరు బద్దన్న. ఈ దేశము వీరశైవులది కాదు... నేను నీ నది నేలల వాటినుండి పశ్చిమ చాళుక్యులను తరిమి వేసెదను. రాజ్యమంతయు గొంక రాజున కీచ్చెదను..."

సాగుతున్న ద్వంద్వయుద్ధంలో బద్దన్న తన అసాధారణ కొప్పాక విద్యను ఉపయోగించి, కరవాల బైరవుని గుర్రపు ముంగాళ్ళను నరికివేసి, అతనిని సంహరిస్తాడు. ఈ విజయం ఆంధ్రదేశ చరిత్రలో ఒక పెద్ద విప్లవానికి నాంది పలికింది.బద్దన్న ఎంతటి శూరుడైనప్పటికీ, సమాజంలోని ఉన్నత వర్గాలు అతని కులం కారణంగా అతనిని స్వీకరించడానికి వెనుకాడాయి. చేబ్రోలు ప్రాంత సేనాధిపతి అయిన నంబయ్య వంటి సాంప్రదాయవాదులు బద్దన్నను నిరాదరించారు [88, 90]. మందయ్య గారు నంబయ్యతో సంభాషిస్తూ ఈ చేదు సత్యాన్ని ఎత్తిచూపుతారు: అయితే బద్దన్న ఏనాడూ తన కులం పట్ల న్యూనతాభావం (Inferiority Complex) పొందలేదు. బద్దన్న తన శౌర్యాన్ని, దేశభక్తిని కులానికి అతీతంగా నిరూపించాడు.

2 బాదమ్మ పాత్ర: పుణ్య తత్వం మరియు తాత్విక సమన్వయం

నవలలో బాదమ్మ కేవలం బద్దన్న యొక్క ప్రేయసి మాత్రమే కాదు; ఆమె అతని మార్గదర్శి, ఖడ్గవిద్యా గురువు, మరియు జీవిత తాత్విక సహచరి. బాదమ్మ-బద్దన్నల బంధం తెలుగు సాహిత్యంలోనే అత్యంత విలక్షణమైనది. బాదమ్మకు చిన్నతనంలోనే తనకంటే చాలా పెద్దవాడైన మరియు ధనవంతుడైన తిప్పన్నతో వివాహం తన ప్రమేయం లేకుండానే జరుగుతుంది. తిప్పన్న ఆమెను కేవలం ఒక భోగవస్తువుగా చూసేవాడు తప్ప ఆమెలోని విద్యా తృప్తి, మానసిక స్వేచ్ఛను గుర్తించలేదు. బాదమ్మ తన గ్రామ సమీపంలోని గోశాలలో బద్దన్నను కలిసి, అతనిలోని ప్రతిభను గుర్తించి, అతనికి రహస్యంగా ఖడ్గవిద్యను నేర్పింది. చివరికి తిప్పన్న అనుమానాలతో ఆమెను కొట్టి బయటకు పంపగా, ఆమె గోశాలనే శరణాలయంగా మార్చుకొని బద్దన్నతో సహజీవనం ప్రారంభిస్తుంది. బాదమ్మ వయస్సు దాదాపు 32-35 సంవత్సరాలు కాగా, బద్దన్న వయస్సు కేవలం 22-23 సంవత్సరాలు. ఆమె బద్దన్న కంటే పదేళ్ళు పెద్దది. సమాజం వీరి బంధాన్ని జారత్వంగా భావించే ప్రమాదం ఉన్నప్పటికీ, వారిది ఆత్మ సంబంధమైనది. ఈ

Cover Page

సహజీవనంలో వారు పొందిన అనుభూతిని విశ్వనాథ వారు అత్యంత తాత్వికంగా వర్ణించారు. గోశాలలో వారి సంసార ప్రయాణం కేవలం లౌకిక సుఖం కోసం కాక, సృష్టి నియమాలకు లోబడిన ప్రకృతి ధర్మంగా సాగింది. బద్ధన్న మరియు బాదమ్మల మధ్య సాగే తాత్విక సంభాషణలు నవలకు ప్రాణవాయువు వంటివి. ముఖ్యంగా 'ప్రేమ' మరియు 'కామము' ల నడుమ గల వ్యత్యాసాన్ని చర్చించే ఘట్టం అద్భుతమైనది. బద్ధన్నతో బాదమ్మ ఇలా అంటుంది: "ప్రేమకు కామము వంటిది... కొందరు కామమే పుష్పము, ప్రేమే వాసన యందురేమో? నేను అంగీకరించను. ప్రేమయే పుష్పము. కామమే వాసన... వాసన లేకుండా పూ వెట్లుండునో, కామము లేకుండా ప్రేమ యల్లే యుండును..." ఈ తాత్విక సిద్ధాంతీకరణ ద్వారా, శారీరక ఆకర్షణను అధిగమించిన పరమ పవిత్రమైన అనుభూతియే ప్రేమ అని, అది భగవదారాధనతో సమానమని వారు నిరూపిస్తారు. బాదమ్మ-బద్ధన్నల బంధం ద్వారా విశ్వనాథ వారు సాంప్రదాయ వివాహ బంధాలలోని లౌకిక లోపాలను ఎత్తిచూపారు. వయస్సు, సామాజిక అంతరాలను అధిగమించిన సృష్టి ధర్మమే అసలైన ప్రణయ తత్వమని తాత్విక సమన్వయం సాధించారు.

అ) త్రిపురాంతక డేవుడు

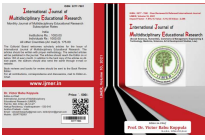
వేంగి సామ్రాజ్యానికి మేధావి మరియు దౌత్యవేత్త అయిన త్రిపురాంతక డేవుడు బద్ధన్నలోని అసాధారణ ప్రతిభను గుర్తిస్తాడు. త్రిపురాంతకుడు బద్ధన్నతో జరిపిన సంభాషణల్లో 'విద్య' మరియు 'జన్మ సంస్కారం' గురించిన గొప్ప తాత్విక విశ్లేషణ చేస్తాడు. త్రిపురాంతకుడి మాటల్లో "విద్యాభ్యాసము రెండు విధములు. ఒకటి చదువుకొని శిక్షణ పొందినకోర్కె దెలియును. రెండవది పూర్వజన్మ సంస్కారముచేత వచ్చును. శ్రీరామచంద్రుడు తన పదునైదవ యేట తాటకా సంహారము చేసెను. అది నేర్చుకొన్న విద్య యందుమా?" ఇక్కడ త్రిపురాంతకుడి తాత్వికతను చూడవచ్చు. త్రిపురాంతకుడు బద్ధన్నను వేంగి సామ్రాజ్యానికి ప్రధాన రక్షకుడిగా, సేనాధిపతిగా నిలిపి, సామంతులందరినీ సమన్వయం చేస్తాడు. బద్ధన్నకు విజయవాటపురాధిపతిగా పట్టాభిషేకం జరిపిస్తాడు.

ఆ) నంబయ్య.

చేబ్రోలును పాలించే నంబయ్య గొప్ప ధనవంతుడు, సాంప్రదాయవాది అయినప్పటికీ సంకుచిత మనస్తత్వం కలవాడు అతడు బద్ధన్న యొక్క తిరుగుబాటును మొదట అంగీకరించడు అయితే బద్ధన్న వద్ద ఉన్న 22,000 బలమైన సైనిక బలాన్ని చూసి లొంగిపోవాల్సి వస్తుంది చారిత్రక సందర్భాలలో కేవలం కులాభిమానంతో ఉండే పాలకులు దేశానికి ఏ విధంగా హాని చేస్తారో నంబయ్య పాత్ర ద్వారా విశ్వనాథ వారు నిరూపించారు.

5. ముగింపు — ఒక విషాద నవల

చివరగా చెప్పాలంటే 'బద్ధన్న సేనాని' ఒక గొప్ప విషాద నవల. బద్ధన్న జన్మరీత్యా పంచముడైనప్పటికీ, స్వభావరీత్యా, వ్యక్తిత్వరీత్యా ఒక గొప్ప మనిషి. అయితే అతను తన తక్కువ సామాజిక స్థితి గురించి నిరంతరం స్పృహ కలిగి ఉండటం గమనార్హం. ప్రజలు కులాన్ని అధిగమించి అతని ప్రతిభను గుర్తించి గౌరవించారు. అనేక సందర్భాల్లో గ్రామాధిపతులు తమ సైన్యాలకు నాయకత్వం వహించమని బద్ధన్నను

Cover Page

కోరారు. కానీ బద్ధన్నకు తనపై ఉన్న తక్కువ అంచనా కారణంగా సామాజికంగా పైకి ఎదగడానికి లభించిన అవకాశాలను అతడే తిరస్కరించాడు. అతడు సామాజికంగా ఉన్నత స్థానానికి ఎదగగలిగేవాడు. కానీ రచయిత ఏదో ఒక కారణంతో అతనికి ఆ అవకాశం కల్పించనట్లుగా కనిపిస్తుంది. బద్ధన్నను సమాజం నుంచి ఒంటరివాడిని చేయడం ద్వారా రచయిత పాఠకుల్లో అతని పట్ల సానుభూతిని విజయవంతంగా కలిగించాడు. అయితే అతని సేవలకు తగిన గౌరవాన్ని ఎందుకు ఇవ్వలేదన్నది ఒక ప్రశ్నగానే మిగిలిపోతుంది. అయితే బద్ధన్న-బాదమ్మల ప్రేమ విషయంలో రచయిత ఆశ్చర్యకరంగా వాస్తవిక దృక్పథాన్ని అవలంబిస్తాడు. కులం, మతం వంటి అన్ని సామాజిక అవరోధాలను అధిగమించే సహజమైన ప్రేమకు రచయిత మద్దతు ఇస్తాడు.

ఇక్కడే నవలలో ఒక అంతర్గత వైరుధ్యం కనిపిస్తుంది. ప్రేమ విషయంలో బద్ధన్నకు రచయిత ఉదారమైన స్వేచ్ఛను ప్రసాదిస్తాడు; కానీ తన దేశానికి, సమాజానికి చేసిన అపారమైన సేవలున్నప్పటికీ, సామాజికంగా అతనికి తగిన స్థానాన్ని నిరాకరిస్తాడు. ఈ వైరుధ్యమే 'బద్ధన్న సేనాని' నవలలోని విషాదాన్ని మరింత గాఢం చేస్తుంది.

6. ఆధార గ్రంథాలు

1. సత్యనారాయణ, విశ్వనాథ. బద్ధన్న సేనాని. విజయవాడ: వీఎస్ పబ్లికేషన్స్.
2. వేంకట్రావు, నిడదవోలు. ఆంధ్ర వచన వాఙ్మయ చరిత్రము. హైదరాబాద్.
3. లక్ష్మీరంజనం, ఖండవల్లి. ఆంధ్రుల చరిత్ర - సంస్కృతి. అమరావతి.
4. నాటి శాసన ఆధారాలు మరియు వేంగి చాళుక్యుల చారిత్రక పత్రాలు.